

Uisg Eírthen äännerakenteen perusteet

Ilmari Leino, Valkeakosken Tietotien lukio / Päivölän
matematiikkalinja

Mistä on kyse?

- Uisg Eírthe on keinotekoinen kieli, jonka kanssa olen työskennellyt muutaman vuoden
- Kieli ei ole vielä valmis, mutta sen pienimmät äännesegmentit eli foneemit ja allofonit ovat
- Kielen äännerakenteeseen on eniten vaikuttanut suomen kieli mutta ehkä myös esimerkiksi iirin, walesin ja sindarin kielet

Uisg Éirthen konsonantit

Uisg Éirthen konsonantit ovat:

	Labiaalit	Koronaalit	Dorsaalit	Glottaalit
Klusiilit	p b	t d	c ɟ k g	
Frikatiivit	f	θ s	ç x	h
Nasaalit	m	n	ŋ	
Likvidat		l r		
Approksimantti		(l)	j w	

Klusiilit

- Klusiilit ovat ainoat uisg Eírthen konsonantit, joilla äänteen soinnillisuudella/soinnittomuudella on distinktiivinen tehtävä
- Soinnilliset klusiilit /b d ɟ g/ eivät esiinny tavun lopussa toisin kuin soinnittomat
- Soinnilliset klusiilit eivät myöskään esiinny geminaattoina toisin kuin soinnittomat
- Klusiileja koskevia huomattavia fonologisia sääntöjä:
 - /t/ --> [ʈ] / V_#

Frikatiivit

- Frikatiivi /s/ voi olla joko soinniton alveolaarinen frikatiivi [s] tai takaisempi soinniton alveolaarinen frikatiivi [s̺].
- Frikatiivi /x/ voi olla soinniton velaarinen frikatiivi [x] tai soinniton uvulaarinen frikatiivi [χ].
- Kaikki frikatiivit voivat esiintyä yksinäiskonsonanttina, geminaattana sekä tavun alussa ja lopussa
- Frikatiiveja koskevia huomattavia fonologisia sääntöjä:
 - /f/ --> [ϕ:] / [m]_V

Nasaalit

- Nasaalit ovat oikeastaan samat kuin suomessa.
- Nasaalin /n/ ääntymäpaikka mukautuu sitä seuraavan klusiilin ja frikatiivin mukaiseksi
- Nasaali /ŋ/ on vokaalien välissä aina geminaatta
- Nasaalit /m n/ voivat esiintyä tavun alussa sekä lopussa, /ŋ/ ainoastaan lopussa

Likvidat

- Likvida /l/ on soinnillinen alveolaarinen lateraalinen approksimantti, /r/ soinnillinen alveolaarinen tremulantti
- Molemmat esiintyvät yksinäiskonsonanttina, geminaattana sekä tavun alussa ja lopussa
 - /l/ esiintyy toisinaan myös syllabisena
- Likvidoja koskevia huomattavia fonologisia sääntöjä:
 - /l/ --> [ɫ] / .[t]_V

Approksimantit

- Approksimantit /j w/ esiintyvät ainoastaan tavun alussa
- Ne esiintyvät geminaattana ainoastaan tietyissä äänneympäristöissä: /w/ foneemiin /u/ loppuvien diftongien jäljessä, /j/ foneemiin /i/ loppuvien diftongien jäljessä

Uisg Éirthen vokaalit

Vokaalit ovat:

	Etuvokaali	Takavokaali
Suppea	i	u
Välinen	e _r	o _r
Väljä		a

Vokaaleista

- Vokaalifoneemisysteemi on hyvin samanlainen kuin monissa maailman kielissä (esim. espanjassa, baskissa, havaijissa)
- Vokaalifoneemien joukkoon mahdollisesti päätyy myös pyöreä suppea etuvokaali /y/
- Vokaalit esiintyvät sekä pitkinä että lyhyinä
- Myös diftongeja on: /ui eᵝ oᵝ ai eᵝ ou au/

Seuraavat kehitettävät piirteet

- Nyt kun yksittäiset foneemit ovat valmiit, voin alkaa työstää enemmän fonotaktisia sääntöjä
- Myös prosodisia piirteitä voisi enemmän kehittää
- Lisäksi on tärkeätä kehittää jonkinlainen tapa kirjoittaa kieltäni latinalaisilla aakkosilla